

Lausunto

11.10.2022

4939/2022

Asia: VN/22704/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030 (KISS2030)

Lausunnonantajan lausunto

- 1. Onko ehdotettu kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030 tasapainoinen, eli onko kaikki tarvittavat näkökohdat huomioitu?**

Espoon kaupunginhallitus pitää ehdotusta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030 merkittävänä ohjaavana dokumenttina myös kaupunkien oman sopeutumistoiminnan eteenpäin viemiseksi. Espoo huomauttaa, että ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmassa ei ole riittävästi huomioitu eri muutosten ja kriisien yhteisvaikutusta sopeutumisen tarpeisiin. Luonnoksessa mainitaan koronapandemian ja Ukrainan sodan tuomat haasteet esimerkiksi huoltovarmuuteen, mutta esimerkiksi niiden tarkastelua sektoreittain ei ole viety pidemmälle. Esimerkkinä voisi toimia ajankohtaisen energiakriisin vaikutukset hellekesinä sairaaloiden ja palvelukeskusten viilennystarpeisiin. Luonnoksessa tarkastellaan riskien realisoitumisen mahdollisuutta erityisesti seuraavan vuosikymmenen aikana ja todetaan, että ilmastonmuutoksen vaikutukset näyttävät jäävän Suomessa verrattain pieniksi; vuoteen 2070 mennessä ilmastonmuutoksen todetaan aiheuttavan melko pieniä, mutta pysyviä makrotaloudellisia tappioita, ilman sopeutumistoimien lisäämistä. Ilmastonmuutoksen suoria ja epäsuoria globaaleja heijastevaikutuksia käsitellään luonnoksessa omana kappaleenaan, mutta olisi perusteltua huomioida ne vahvemmin esimerkiksi osana taloudellisten vaikutusten käsittelyä – eurooppalainen ja globaali viitekehys vaikuttaa väistämättä Suomen ja sen kaupunkien toimintakenttään. EU:n ilmastonmuutoksen sopeutumisen mission kautta valituilla suomalaisilla kaupungeilla ja maakunnilla on lisäksi keskeinen rooli ilmastokestävyttä parantavien ratkaisujen mahdollistamisessa ja nopeuttamisessa koko EU:n alueella. EU Mission huomiointi osana sopeutumissuunnitelmaa, sopeutumistyön mahdollisuuksia sekä toimeenpanon resursointia olisi perusteltua niin yhteisen aikajänteen kuin eurooppalaisen vaikuttavuudenkin näkökulmasta.

2. Tarkemmat huomiot luvusta 'Havaitut muutokset, vaikutusskenaariot ja riskit' (Luku 2.2)

-

3. Tarkemmat huomionne suunnitelman visiosta ja päämääristä (Luvut 2.3 ja 2.4)

Suunnitelman visiosta on johdettu kolme päämäärää. Päämäärät tarkentavat ilmastolakiin kirjattua sopeutumisen tavoitetta ilmastokestävyyden vahvistamisesta ja ilmastoriskien hallitsemisesta. Päämäärät ovat 1. Yhteiskunnan toimijoilla on vahva tahto sopeutua ilmastomuutokseen, 2. Yhteiskunnan toimijoilla on käytössään tehokkaat keinot sekä luontoon että yhteiskuntaan kohdistuvien ilmastomuutokseen liittyvien riskien arvioimiseksi, ennaltaehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi ja 3. Yhteiskunnan toimijoilla on kyky ennaltaehkäistä, varautua ja hallita sekä luontoon että yhteiskuntaan kohdistuvat ilmastomuutokseen liittyvät riskit.

Espoo näkee tärkeänä painotuksena yhteiskunnan toimijoiden ja ennen kaikkea päättäjien tahdon ja sitoutumisen ilmastomuutokseen sopeutumiseen. Kuitenkin, jotta päämäärät viedään myös toteutukseen, on oltava ohjaukeinoit taloudellisten resurssien määrittelemiseksi ja tunnistamiseksi. Kaupungit ovat keskeisessä asemassa ilmastomuutokseen sopeutumisen toimijoina, mutta niin kauan, kun siihen tähtäävää budjettitarvetta ja taloudellisia resursseja ei ole esitetty tai ohjeistettu, ei riskien arviointeja tai ennaltaehkäisyä voida systemaattisesti toteuttaa.

4. Näkemyksenne teemasta 'Kansallisen tason strateginen suunnittelu ja ennakointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Kansainvälisellä tasolla on entistä vahvemmin noussut esille ilmastomuutokseen sopeutumisen toimenpiteiden toteutuksen budjetointi. Tarkempia taloudellisia arvioita vaaditaan jo esimerkiksi EU tasoisissa raportoinneissa. Sopeutumisen osatuotosten tavoitteista suurin osa on merkitty tapahtuvan virkatyönä ja toisten osalta budjettirahoituksena, mutta näitä ei ole avattu tarkemmin. Espoo huomauttaa, että tavoitteiden toteutuminen vaatii myös rahoituksen realisointia riittävän aikaisessa vaiheessa.

5. Näkemyksenne teemasta 'Kokonaisturvallisuus ja yleinen huoltovarmuustyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

6. Näkemyksenne teemasta 'Ruoka- ja ravitsemusturva' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

7. Näkemyksenne teemasta 'Infrastruktuuri ja rakennettu ympäristö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Espoo näkee, että vesihuoltoon liittyvien sopeutumistavoitteiden käytäntöönpano vaatii tuekseen vesihuoltolain uudistamista. Nykyinen vesihuoltolaki kattaa yhden kuntien ja kaupunkien tärkeimmistä sopeutumisvelvoitteista, eli hulevesien, vesijohtovesien ja jätevesien hallinnan järjestämisen. Lakiin on saatava huomiot myös sopeutumisen tarpeista.

Espoo huomauttaa, että ehdotuksessa ei ole tunnistettu merkittäväksi riskitekijäksi viemäriverkoston vanhenemista ja verkoston toistuvia ylivuotoja vastaanottaviin vesistöihin. Esityksessä on lisäksi virheellisesti todettu Espoon Pitkäjärven olevan vedenottovesistö.

8. Näkemyksenne teemasta 'Kuivuusriskien hallinta, luonnonvarojen käyttö ja hoito, luonnon monimuotoisuus ja luontopohjaiset ratkaisut' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

9. Näkemyksenne teemasta 'Terveysten suojeleminen ja edistäminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

10. Näkemyksenne teemasta 'Kulttuuriperinnön ja –ympäristön suojeleminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

11. Näkemyksenne teemasta 'Alue- ja kuntatason ilmatoriskien hallinta' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

12. Näkemyksenne teemasta 'Tietopohjan vahvistaminen ja tiedon jalkauttaminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

13. Näkemyksenne teemasta 'Viestintä ja vuorovaikutus' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Espoo pitää erityisen hyvänä, että työryhmässä on tunnistettu viestinnän ja näkyvyyden tärkeys, tavoite 20. Ilmastonmuutoksen hillintä on jo saatu sekä viestinnällä, että oivaltavalla ja intensiivisellä mainonnalla kansainvälisesti tunnistetuksi. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen vaatii samalla tahtotilalla toteutettavaa, kansalaiset tavoittavaa kampanjaa. Espoo näkee, että ministeriöt ovat keskeinen viestijätaso kansallisessa kampanjoinnissa.

14. Näkemyksenne teemasta 'Kansainvälinen yhteistyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

15. Näkemyksenne teemasta 'Sopeutumisen seuranta ja arviointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Espoon mielestä esityksessä tulisi selkeästi tarkentaa tullaanko seuraamaan sopeutumistoimien ja -politiikan toimeenpanoa, niiden vaikutuksia vai varsinaista sopeutumiskykyä. Esityksessä ei ole kattavasti määritelty muutamia toimialakohtaisia esimerkkejä lukuun ottamatta seurannan tavoitteita tai mittaristoja.

16. Näkemyksenne luvun 2.5.13 lisäselvitystä vaativista toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

17. Miten arvioisitte suunnitelman toimenpiteiden vastuuttamista? Mahdolliset toimenpidekohtaiset ehdotuksenne toteuttajien lisäämiseksi tai poistamiseksi?

-

18. Millaisena näette oman organisaationne tai edustamanne tahon roolin sopeutumissuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa?

Kunnat ovat keskeisessä roolissa sopeutumisen toimenpiteiden toteuttamisessa.

19. Tarkemmat huomiot vaikutustenarvioinnista (Luku 2.6)

Kansallisessa sopeutumissuunnitelmassa esitetään, että ilmastonmuutoksen seurauksena erilaiset tuhot (myrsky-, tuuli-, lumi- ja tulva) lisääntyvät Uudenmaan metsissä. Espoo huomauttaa, että vaikutusta on syytä tarkentaa lukijoille. Tuhot eivät lisääny suoraan sen seurauksena, että myrskyt ja tuulisuus lisääntyisivät, sillä niiden osalta tutkimustieto on hyvin epävarmaa. Ilmastonmuutoksen myötä lumeton ja roudaton aika yleistyy ja pitenee, mikä lisää tuulituhoja metsissä, kun lumi ja maan jäätyminen eivät ole suojaamassa puita kaatumiselta. Lisäksi vaurioitunut juuristo on entistä alttiimpi vieraslajien aiheuttamille puustotuhoille.

Lisäksi sopeutumissuunnitelmassa todetaan virheellisesti, että ”Satamat ovat sijaintinsa takia herkkiä ilmastonmuutoksen aiheuttamille myrskyriskeille, esimerkiksi satamien nosturien tuulirajat voivat ylittyä.” Kuitenkin sopeutumissuunnitelmassa itsessäänkin todetaan, että myrskyjen tai tuulisuuden osalta tutkimustieto on epävarmaa, ja esimerkiksi Atlantilla myrskyjen ennustetaan jopa heikkenevän.

20. Muut huomiot suunnitelmaluonnoksesta.

Luonnoksesta oli löydettävissä vielä suhteellisen runsaasti kirjoitusvirheitä sekä kesken jääneitä lauseita.

Olsen Saara

Espoon kaupunki - Lausunnon on antanut Espoon kaupungin hallitus

